

Motion till riksdagen 2025/26:3772

av **Amanda Palmstierna och Janine Alm Ericson (båda MP)**

Åtgärder för att stoppa våldet mot barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att granska de domar som har fallit sedan lagstiftningen som infördes efter propositionen Tryggare hem för barn trädde i kraft och utvärdera om lagstiftningen har uppfyllt sitt syfte, och om den inte har det göra ett omtag för att ta ett helhetsgrepp på relevant lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inget barn ska tvingas till umgänge mot sin uttalade vilja oavsett omständigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram statistik på användandet av s.k. föräldraalienation och liknande ovetenskapliga pseudokoncept i Sverige i vårdtvister, bedömningar, utredningar och beslut som rör barn och vilka konsekvenser det får för våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta ett helhetsgrepp på att få stopp på våld mot barn genom att se till att det finns stödjande strukturer, samverkan och rätt kompetens för specialiserade insatser så att barn får komma till tals utifrån sina behov och över tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I Socialstyrelsens senaste rapport över skade- och dödsfallsutredningar var 26 brottsoffer barn, varav tolv barn avled. Socialstyrelsen belyser att det finns brister inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis och skola. Genomgången visar att brottsoffer och gärningspersoner haft kontakt med samhällsaktörer, som haft kännedom om problem, året före brottet. Flera barn var utsatta för våld före brottet. I tolv av fallen var föräldrar gärningspersoner.

Följ upp lagen “Tryggare hem för barn”

Det har gått drygt två år sedan åttaårige Tintin mördades av sin pappa under ett tvångsumgänge. Ändringarna i lagstiftningen utifrån utredningen och propositionen “Tryggare hem för barn” infördes den 1 januari 2025. Lagens syfte är att skydda barn från våld och ge barnet större rätt att själv avgöra om umgänge ska ske.

SVT har gått igenom 300 vårdnadstvister där dom har fallit i januari och februari 2025. I 49 av tvisterna fanns uppgifter om att våld hade förekommit mot någon av föräldrarna eller barnen. Trots detta beslutade tingsrätten om umgänge för båda föräldrarna i 21 av fallen. Granskningen visar att det finns brister i lagstiftningen eller i dess tillämpning. Miljöpartiet anser att en granskning behöver göras av samtliga domar som har fallit sedan lagstiftningen baserad på “Tryggare hem för barn” infördes och utvärdera om lagstiftningen har uppfyllt sitt syfte om barnens bästa. Om den inte har det måste ett omtag göras omgående, där ett helhetsgrepp tas på lagstiftningen istället för att lappa och laga. Det är mycket allvarligt och oacceptabelt att barn, enligt SVT:s granskning, i många fall har tvingats till umgänge med en våldsam förälder.

1.1 Inget barn ska tvingas till umgänge mot sin uttalade vilja

Miljöpartiet ville gå längre när lagen ändrades och slå fast att inget umgänge ska ske när föräldern, oftast kvinnan, och barnet bor i skyddat boende eller har skyddade uppgifter på grund av rädsla för förövaren. Det är orimligt att barn som gömmer sig ska tvingas umgås med sin förövare. Det är lika orimligt att barnet ska tvingas bära det tunga ansvaret att hemlighålla var barnet och den andra föräldern bor.

En kartläggning från Jämställdhetsmyndigheten visar att man i flera domar såg det faktum att en kvinna lever i skyddat boende med sina barn mer som bevis på så kallade

samarbetssvårigheter än som bevis på att våld hade förekommit. Det är mycket anmärkningsvärt.

Vi vill se en ytterligare betoning på att alla uppgifter om våld samt rädsla hos barnet eller barnets trygga förälder ska väga tungt i bedömningar om barnets bästa. Falska uppgifter om våld och sexuella övergrepp är enligt forskning extremt ovanliga. Alla uppgifter om våld måste tas på allvar och väga tungt i en riskbedömning. Det förekommer inte sällan uppgifter om våld från båda parter men där en, ofta mamman, sökt och fått samhällets hjälp och stöd. Det handlar alltså ofta om väl dokumenterade uppgifter om våld från en part som besvaras av motanklagelser från den andra parten. Här är förståelse för våldsmönster avgörande. Vi anser att inget barn ska tvingas till umgänge mot sin uttalade vilja, oavsett omständigheter skall barnets vilja inte ifrågasättas utan respekteras. Det är grundtanken med barn som egna rättighetsbärare.

GREVIO har riktat kritik mot Sverige

GREVIO är Europarådets expertgrupp som granskar hur väl länder följer Istanbulkonventionen, en konvention för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet. Förra året (2024) riktade GREVIO specifik kritik mot Sverige för användandet av så kallad föräldraalienation och liknande ovetenskapliga pseudo-koncept. GREVIO rekommenderade Sverige att snarast förbjuda användandet av föräldraalienation i domstol, och säkerställa att samtliga professionella inom vård, sociala myndigheter och domstol varnas för konceptets bristande vetenskaplighet. I Sverige används flera olika termer synonymt med så kallad föräldraalienation. Exempelvis används föräldrafientlighet, oförsonlig fientlighet eller otillbörlig påverkan i samma betydelse. Kroatien, Skottland och Spanien har infört ett förbud mot föräldraalienation och liknande pseudo-koncept. Förbud finns också federalt i USA och i vissa delstater. Även i Canada och Irland pågår ett arbete med förbud mot pseudovetenskap. I Danmark har man gått i motsatt riktning.

Justitieminister Gunnar Strömmer har fått en fråga om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för vad gäller att lagstifta för att förbjuda användningen av föräldraalienation eller relaterade pseudobegrepp. Strömmer framför i sitt svar att principerna om fri bevisföring och fri bevisvärdering är grundläggande i svensk processrätt, och att det inte är aktuellt att frångå dessa.

Något Miljöpartiet dock anser kan göras är att kartlägga förekomsten av så kallad föräldraalienation och liknande pseudobegrepp i Sverige samt vilka konsekvenser användandet av dessa får för våld mot barn och kvinnor.

Det finns internationell forskning som visar att så kallad föräldraalienation är en effektiv förövarstrategi, specifikt då den används av män mot kvinnor. I en omfattande studie av vårdnadsmål i USA framgår att mammor har en ökad risk att förlora vårdnaden om hon för fram uppgifter om våld. Denna risk fördubblas då förövaren kontrar med påståenden om så kallad föräldraalienation. Av femtio fall i studien där det fanns uppgifter om sexuella övergrepp mot barnet, togs dessa uppgifter på allvar i endast ett av fallen, efter att pappan fört fram så kallad föräldraalienation som sitt försvar. Det som visat sig vara genomgående när barn anklagats för att vara alienerade är att man inte undersökt den faktiska situationen, de risker och potentiell skada barnen varit utsatta för.

Det räcker nu

I Socialstyrelsens senaste rapport över skade- och dödsfallsutredningar ges rekommendationer om vad som behövs framåt. Myndigheten menar att det behövs stödjande strukturer och en organisation som främjar samverkan. Det behövs resurser och rätt kompetens för att kunna ge specialiserade insatser. Vidare menar de att barn måste få komma till tals, utifrån sina förutsättningar och behov, och över tid. De brister Socialstyrelsen lyfter fram har länge varit kända. Miljöpartiet anser att samhället måste agera nu för att få slut på våldet.

Amanda Palmstierna (MP)

Janine Alm Ericson (MP)